ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ

ਰਹਿਤਨਾਮਾ ਭਾਈ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ

ਸੋਰਠਾ

ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਿਰ ਨਯਾਇ, ਪੁਨ ਗੁਰ ਚਰਨਨ ਧਯਾਨ ਧਰਿ।
ਬਰਨਨ ਕਰੋਂ ਬਨਾਇ, ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਸ਼ੁਭ ਰਹਿਤ ਜੋ।੧।
ਪੂਛਉਂ ਗੁਰ ਤੇ ਜਾਇ.........।੨।
ਮਨ ਮਹਿਂ ਐਸੇ ਧਾਰ ਕਰ, ਅਰ ਉਠ ਕੈ ਤਹਿ ਆਪ
ਜਹਿਂ ਬੈਠੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਜਾਂ ਕੌ ਵਡ ਪ੍ਰਤਾਪ।੩।
ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਾ ਨੰਦ ਲਾਲ ਤਬ, ਸੁਨਹੁ ਦੇਵ ਗੁਰਦੇਵ।
ਸਭ ਸਿਖਨ ਕੀ ਰਹਿਤ ਕੋ, ਮੋਹ ਬਤਾਵਹੁ ਭੇਵ।੪।
ਤਬ ਬੋਲੇ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਸਰਲ ਗਿਰਾ ਗੰਭੀਰ
ਸਭ ਸਿੰਘਨ ਕੀ ਰਹਿਤ ਜੋ, ਤੁਮਹਿ ਸੁਨਾਵਹੁ ਬੀਰ।੫।

ਸੋਰਠਾ

ਪ੍ਰਿਥਮ ਰਹਤ ਯਹ ਜਾਨ, ਖੰਡੇ ਕੀ ਪਾਹੁਲ ਛਕੇ।
ਸੋਈ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਵਰ ਨ ਪਾਹੁਲ ਜੋ ਲਏ।੬।
ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਜੋ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੇਵੈਂ। ਤਾਂ ਕੋ ਸਿਰ ਧਰਿ ਛਕਿ ਪੁਨ ਲੇਵੈ।
ਪੁਨ ਮਿਲਿ ਪਾਂਚਹੁ ਰਹਤ ਜੁ ਭਾਖਹਿਂ। ਤਾਂ ਕੋ ਮਨ ਮੈਂ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਿ ਰਾਖਹਿ।੭।
ਕੁੜੀ ਮਾਰ ਆਦਿਕ ਹੈਂ ਜੈਤੇ। ਮਨ ਤੇ ਦੂਰ ਤਿਆਗੇ ਤੇਤੇ।
ਬਾਣੀ ਮਾਹਿ ਨੇਹੁ ਨਿਤ ਕਰਨੋ। ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਾ ਅਰ ਪਰਹਰਨੋ।
ਪ੍ਰਥਮ ਰਹਤ ਏਹੀ ਹੈ ਕਹੀ। ਪਾਹੁਲ ਮੈਂ ਜੋ ਸਿੰਘਨ ਕਹੀ।
ਔਰ ਜੁ ਰਹਤ ਕਹੀ ਹੈ ਨਾਨ੍ਹਾ। ਸੋ ਤੁਮ ਆਗੇ ਕਰਹੁ ਬਖਾਨਾਂ।੯।
ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਨਿਤ ਬਚਨ ਉਚਾਰੇ। ਵਾਹ ਗੁਰੂ ਕੋ ਹਿਰਦੈ ਧਾਰੇ।
ਆਗੇ ਆਵਤ ਸਿੰਘ ਜੋ ਪਾਵੈ। ਵਾਹਗੁਰੂ ਕੀ ਫਤਹਿ ਬੁਲਾਵੈ।੧੦।
ਪ੍ਰਾਤਹਿ ਉਠ ਇਸ਼ਨਾਨਹਿ ਕਰੈ। ਪੁਨ ਮੁਖ ਤੇ ਜਪੁ ਜਾਪੁ ਉਚਰੈ।
ਯਥਾਸ਼ਕਤਿ ਕਿਛ ਦੇਵਹਿ ਦਾਨ। ਸੋਈ ਸਿੰਘ ਹੈ ਪਰਮ ਸੁਜਾਨ।੧੧।
ਨਾਮ ਦਾਨ ਪ੍ਰਾਤੇ ਇਸਨਾਨਾ। ਜਿਨ ਗੁਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਤਿਨਹੁ ਇਹ ਜਾਨਾ।
ਦਸ ਨਖ ਕਰ ਜੋ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਤਾਂ ਕਰ ਜੋ ਧਨ ਘਰ ਮੈ ਆਵੈ।੧੨।
ਤਿਹਤੇ ਗੁਰ ਦਸਵੰਧ ਜੁ ਦੇਈ। ਸਿੰਘ ਸੁ ਜਸ ਬਹੁ ਜਗ ਮਹਿ ਲੇਈ।
ਪਰ ਬੇਟੀ ਕੋ ਬੇਟੀ ਜਾਨੈ। ਪਰ ਇਸਤ੍ਰੀ ਕੋ ਮਾਤ ਬਖਾਨੈ।

ਆਪਨਿ ਇਸਤ੍ਰੀ ਸੋਂ ਰਤਿ ਹੋਈ। ਰਹਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਸੋਈ।੧੩।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਮਾਨ ਮਦ ਲੋਭਾ। ਇਹ ਵੈਰੀ ਕਰ ਹੈ ਮਨ ਛੋਭਾ।੧੪।
ਇਨ ਕੋ ਹਠ ਕਰ ਜੀਵਤ ਕਰੈ। ਦਯਾ ਧਰਮ ਤਪ ਸੋ ਮਨ ਧਰੈ।
ਕਛ ਕ੍ਰਿਪਾਨ ਨ ਕਬਹੂੰ ਤਿਆਗੈ। ਸਨਮੁਖ ਲਰੈ ਨ ਰਣ ਤੇ ਭਾਗੈ।੧੫।
ਗੋ ਬ੍ਰਹਮਣ ਕੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰੈ। ਤੁਰਕਨ ਸੋਂ ਅਤਿ ਹਠ ਕਰਿ ਮਰੈ।
ਤੁਰਕ ਦੇਖ ਨਹਿ ਸੀਸ ਨਿਵਾਵੈ। ਰਹਤਵੰਤ ਸੋ ਸਿੰਘ ਕਹਾਵੈ।੧੬।
ਹੈ ਅਨੰਦਪੁਰ ਪਰਮ ਸੁਹਾਵਨ। ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਸ਼ੁਭ ਸਭ ਮਨ ਭਾਵਨ।
ਹਰਿਮੰਦਰ ਪਟਨੈ ਮੈਂ ਜੋਈ। ਦੱਖਣਿ ਅਬਚਲ ਨਗਰ ਸੋ ਹੋਈ।੧੭।
ਤਹਾ ਜਾਇ ਪ੍ਰਕਰਮਾ ਕਰੈ। ਯਥਾਸ਼ਕਤਿ ਕੁਛ ਭੇਟਾ ਧਰੈ।੧੮।
ਦੇ ਅਰਦਾਸ ਨਿਵਾਵੈ ਸੀਸ। ਮਨ ਮੈਂ ਧਯਾਵੈ ਗੁਰ ਜਗਦੀਸ।
ਜਹਾਂ ਖਾਲਸਾ ਬੈਠਾ ਪਾਵੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤੇ ਬੁਲਾਵੈ।੧੯।
ਪ੍ਰੇਮ ਸਹਤ ਜੋ ਦਰਸਨ ਕਰ ਹੈ। ਤੇ ਪੁਨ ਭਵ ਸਾਗਰ ਨਹਿ ਪਰ ਹੈ।
ਨੌਕਰ ਤੁਰਕਨ ਕਾ ਨਹਿੰ ਹੋਇ। ਤੁਰਕ ਸਲਾਮ ਕਰੇ ਨਹਿ ਕੋਇ।੨੦।
ਤੁਰਕਨ ਪਰ ਬਿਸ਼੍ਵਾਸ ਨ ਕਰੀਏ। ਕਰ ਮੈਤ੍ਰੀ ਨਹਿ ਬਿਵਹਰੀਏ।
ਨੌਕਰ ਹੋਇ ਖਾਲਸੇ ਕੇਰਾ। ਜਿਨ ਮਿਲਿਆਂ ਸੁਖ ਹੋਇ ਘਨੇਰਾ।੨੧।
ਜਿਨ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਪਾਪ ਮਿਟਾਂਹੀ। ਮਨ ਪ੍ਰਸੰਨ ਕੁਛ ਚਿੰਤਾ ਨਾਹੀ।
ਗੁਰੂ ਸਰੂਪ ਖਾਲਸਾ ਹਈਏ। ਜਿਨ ਕੀ ਟਹਿਲ ਪਰਮਸੁਖ ਲਹੀਏ।੨੨।

ਦੋਹਰਾ

ਨੌਕਰ ਹੋਇ ਨਾ ਸਕਈ ਕਰੈ ਸੁ ਆਨ ਉਪਾਇ।
ਜਿਹ ਬਿਧਿ ਰਹਤ ਨ ਨਾਸ ਹੋਇ, ਸੋਈ ਟਹਿਲ ਕਮਾਇ।੨੩।
ਖੇਤੀ ਵਣਜ ਵ ਸਿਲਪ ਬਣਾਵੈ। ਔਰ ਟਹਿਲ ਜੋ ਮਨ ਮੋ ਭਾਵੈ।
ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੁਈ ਸੋਇ ਕਾਰ ਕਮਾਵੈ। ਚੋਰੀ ਡਾਕੇ ਕਬਹਿ ਨ ਜਾਵੈ।੨੪।
ਬੇਸਯਾ ਬਿਖਯਾ ਜੂਆ ਤਜੈ। ਮਛਲੀ ਮਾਸ ਨ ਕਬਹੂੰ ਭਜੈ।
ਘਰ ਮੋ ਸਾਧ ਸਿੰਘ ਜੋ ਆਈ, ਤਿਨ ਕੀ ਬਹੁ ਬਿਧਿ ਸੇਵ ਕਰਾਈ।੨੫।
ਚਰਨ ਧੋਇ ਪ੍ਰਸਾਦ ਜਿਵਾਵੈਂ। ਹਰਿ ਕੇ ਭਾਵ ਸਭਨ ਮੋ ਲਿਆਵੈ।੨੬।

ਦੋਹਰਾ

ਪਾਠ ਗ੍ਰੰਥ ਕੋ ਹੋਇ ਜਹਿੰ ਜਹਿੰ ਹਰਿ ਕਥਾ ਬਖਾਨ।
ਤਹ ਕਛੁ ਅਵਰ ਨ ਬੋਲਈ, ਸੁਨੀਏ ਲਾਇ ਧਿਆਨ।੨੭।

ਚੌਪਈ

ਅਪਨੇ ਬਰਣ ਹੋਇ ਹੈ ਜੋਈ। ਵਰਣ ਸਸੁਰ ਕਾ ਹੁਇ ਹੈ ਸੋਈ।
ਤਿਹ ਕੁਲ ਕੀ ਕੰਨਯਾ ਪਰਣਾਵੈ। ਧਰੇ ਪਯਾਰ ਤਾਂ ਨੇਹੁ ਬਢਾਵੈ।੨੮।
ਮੁਸਲੀ ਡੂਮਣਿ ਦੂਤੀ ਚੇਲੀ। ਬਿਭਚਾਰਨਿ ਜੋ ਫਿਰਹਿ ਇਕੇਲੀ।
ਅਵਰ ਜੁ ਆਨ ਵਰਣ ਕੀ ਨਾਰਿ। ਇਨ ਸੋਂ ਸਿੰਘ ਨ ਕਰੇ ਪਿਆਰ।੨੯।

ਪਯਾਰ ਕਰੈ ਹੋਵਹਿ ਕੁਲ ਹਾਨੀ। ਤਾਂ ਤੇ ਇਨ ਕੌ ਤਜੈ ਗਯਾਨੀ।
ਕੁੱਠਾ, ਹੁੱਕਾ, ਚਰਸ, ਤਮਾਕੂ। ਗਾਂਜਾ, ਟੋਪੀ, ਤਾੜੀ, ਖਾਕੂ।੩੦।
ਇਨ ਕੀ ਓਰ ਨ ਕਬਹੂ ਦੇਖੈ। ਰਹਤਵੰਤ ਜੋ ਸਿੰਘ ਬਿਸੇਖੈ।
ਰਤੀ ਅਫੀਮ ਜੁ ਮਾਸਾ ਭੰਗ। ਇਨ ਕੋ ਖਾਵਹਿ ਕਦੀ ਨਿਸੰਗ।੩੧।
ਇਸਤੇ ਅਧਿਕ ਨ ਅਮਲ ਵਧਾਵੈ। ਵਧੇ ਅਮਲ ਤਉ ਨਰ ਦੁਖ ਪਾਵੈ।
ਬਕਰਾ ਝਟਕਾ ਛਕੇ ਤਾਂ ਛਕੈ। ਔਰ ਮਾਸ ਵਲ ਕਬੀ ਨ ਤਕੈ।੩੨।
ਸ਼ਸਤ੍ਰਹੀਨ ਕਬਹੂ ਨਹਿ ਕੋਈ। ਰਹਤਵੰਤ ਖਾਲਸਾ ਸੋਈ।
ਸੰਨਿਆਸੀ ਬੈਰਾਗੀ ਜੋ ਵੈ। ਔਰ ਉਦਾਸੀ ਜੋਗੀ ਤੇ ਵੈ।੩੩।
ਜੰਗਮ ਬਾਮੀ ਅਵਰ ਜਿ ਕੇਈ। ਤਾਂ ਕਾ ਜੂਠਾ ਕਬੀ ਨ ਲੇਈ।
ਖਟ ਦਰਸਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੇ। ਗੁਰੂ ਭਾਵ ਨਹਿ ਇਨ ਮੋ ਧਰੇ।੩੪।
ਪਰਮਾਰਥ ਗੁਰੂ ਏਕੋ ਕਹਿਓ। ਜਿਨ ਕੇ ਘਰ ਬਸ ਗੁਨ ਕਛੁ ਲਹਿਓ।
ਠਾਕੁਰ ਜਾਨ ਸਕਲ ਸੋ ਸੇਵੈ। ਭਾਵ ਸਹਿਤ ਕੁਛ ਕਰ ਤੇ ਦੇਵੈ।੩੫।
ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰ ਜੇ ਹੈਂ ਭਾਈ। ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੀਖਹਿ ਜਾਈ।
ਔਰ ਜੁ ਬਿਦਯਾ ਜਹ ਤਹ ਹੋਈ। ਅਵਰਨ ਤੇ ਭੀ ਲੇਵਹੁ ਸੋਈ।੩੬।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰਾਤਹ ਉਠ ਇਸਨਾਨ ਕਰਿ, ਪੜ੍ਹਹਿ ਜਾਪੁ ਜਪੁ ਦੋਇ।
ਸੋਦਰ ਕੀ ਚੌਂਕੀ ਕਰੇ, ਆਲਸ ਕਰੈ ਨ ਕੋਇ।੩੭।
ਪਹਰਿ ਰਾਤ ਬੀਤ ਹੈ ਜਬਹੀ। 'ਸੋਹਲਾ' ਪਾਠ ਕਰੈ ਸੋ ਤਬਹੀ।
ਦੁਹੂੰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੈਂ ਬਾਨੀ ਜੋਈ। ਚੁਨ ਚੁਨ ਕੰਠ ਕਰੇ ਨਿਤ ਸੋਈ।੩੮।
ਦਸਮੀ ਆਦਿ ਗੁਰੂ ਦਿਨ ਜੇਤੇ। ਪੁਰਬ ਸਮਾਨ ਕਹੇ ਹੈਂ ਤੇਤੇ।
ਤਿਨ ਮੋ ਕਛੁ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਬਣਾਵੈ। ਕਰਿ ਕੜਾਹ ਖਾਲਸੇ ਖਵਾਵੈ।੩੯।
ਯਥਾਸ਼ਕਤਿ ਅਰਦਾਸਿ ਭਿ ਦੇਵੈ। ਖਾਲੀ ਹਾਥ ਨਾ ਕਬਹੂੰ ਸੇਵੈ।
ਆਪ ਸਿੰਘ ਜੋ ਰਾਜਾ ਹੋਈ। ਨਿਰਧਨ ਸਿੰਘਨ ਪਾਲੈ ਸੋਈ।੪੦।
ਨਿਰਧਨ ਖਾਲਸੇ ਨੇਹੁ ਲਗਾਵੈ। ਧਨ-ਬਾਜ਼ੀ[1] ਦੇ ਪ੍ਰੀਤਿ ਬਢਾਵੈ।
ਪਰਦੇਸੀ ਸਿੰਘਨ ਜਬ ਦੇਖੈ। ਇਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਕਰੈ ਬਿਸੇਖੈ।੪੧।
ਭਾਉ ਧਨ ਦੇ ਬਿਦਾ ਸੋ ਕਰੇ। ਰਹੇ ਪਾਸ ਤੇ ਤੋ ਨਿਤ ਅਨੁਸਰੇ।
ਮਧੁਰ ਬਚਨ ਸਬਹਨ ਸੰਗ ਭਾਖੈ। ਚਾਕਰ ਸਿੰਘਨ ਹੀ ਕੋ ਰਾਖੈ।੪੨।
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਸੋਂ ਨੇਹੁ ਸੁ ਕਰਨੋ। ਬੈਰ ਭਾਵ ਮਨ ਤੇ ਪਰਿਹਰਨੋ।
ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਪਰ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਨ ਕਰੇ। ਜਾਨ ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਤੇ ਡਰੇ।੪੩।

ਦੋਹਰਾ

ਪਰਨਾਰੀ ਜੂਆ ਅਸਤ ਚੋਰੀ ਮਦਰਾ ਜਾਨ।
ਪਾਂਚ ਐਬ ਯੇ ਜਗਤ ਮੋ, ਤਜੈ ਸੁ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ।੪੪।

---

੧. ਘੋੜੇ।

ਰਣ ਮੋ ਚਲੇ ਤੇ ਮਦਰਾ ਸੇਵੈ। ਅਵਰ ਦਿਵਸ ਕਹੂੰ ਨਾਮ ਨ ਲੇਵੈ।
ਰਣ ਕੋ ਪਾਇ ਸਿੰਘ ਜਿਉਂ ਗਰਜੈ। ਸਨਮੁਖ ਲਰੇ ਮਲੇਛਨ ਬਰਜੈ।੪੫।
ਰਣ ਕੋ ਜਾਇ ਨ ਕਬਹੂੰ ਭਾਗੇ। ਲਰੈ ਤੁਰਕ ਸੋ ਸੋਆ ਜਾਗੇ।
ਛਤ੍ਰੀ ਕਰਮ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜ ਕਰਿ ਧਾਰੈ। 'ਮਾਰ ਮਾਰ' ਰਣ ਮਾਹਿ ਉਚਾਰੈ।੪੬।
ਡਰੈ ਨ ਨੈਕੁ ਨਿਡਰ ਹੋਇ ਲਰੇ। 'ਮਾਰਹੁੰ ਵੈਰੀ' ਇਹ ਜੀਅ ਧਰੇ।
ਜੋ ਕਬਹੂ ਰਣ ਪ੍ਰਾਣਹਿ ਜਾਵੈ। ਨਿਸਚੇ ਸੋ ਬੈਕੁੰਠ ਸਿਧਾਵੈ।੪੭।
ਰਣ ਸ਼ਤਰੁਨ ਜੋ ਜੀਤੇ ਕਬਹੂੰ। ਜਗ ਮੋਂ ਜਸ ਪਾਵਹਿ ਗੋ ਤਬਹੂੰ।
ਤਾਂ ਤੇ ਜੁਧ ਮਹਾਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਹੋਈ। ਰਣ ਮੋ ਤਜਿ ਨਹਿ ਭਾਗੈ ਸੋਈ।੪੮।
ਜੋ ਕਬਹੂੰ ਰਣ ਤੇ ਮਨ ਡਰੈ। ਕ੍ਰਿਖੀ ਆਦਿ ਕਰਿ ਜੀਵਕਾ ਕਰੈ।
ਚਾਰ ਵਰਨ ਮੋ ਨਰ ਹੈਂ ਜੇਤੇ। ਕਰਿ ਉਪਦੇਸ ਪਰੇਰੇ ਤੇਤੇ।੪੯।
ਜਿਉਂ ਕਿਉਂ ਕਰ ਤਿਨ ਸਿੰਘ ਬਨਾਵੈ। ਮਾਨੈ ਨਹਿਂ ਤਹਿਂ ਲੋਭ ਦਿਖਾਵੈ।
ਕੁਟੰਬ ਮਾਹਿ ਨਹਿ ਅਤਿ ਮਨ ਦੇਈ। ਗੁਰ ਕੇ ਚਰਣ ਨਿਰੰਤਰ ਸੇਈ।੫੦।
ਪ੍ਰਾਰਬਧ ਪਰ ਨਿਸਚੈ ਰਾਖੈ। ਅਤਿ ਧਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਮਨ ਤੇ ਨਾਖੈ।
ਲੀਲ੍ਹਾ ਲਖਿਓ ਸੋ ਆਪਹਿ ਆਵੈ।.....੫੧।
ਮਨ ਚੋਖਾ ਕਰਿ ਬਰਖਤ ਹੋਈ। ਰਣ ਤਾਤਾ ਘਰ ਸੀਅਰਾ ਹੋਈ।
ਸਰਲ ਬਚਨ ਮਨ ਰਿਜ[1], ਮੁਖ ਮੀਠਾ। ਗੁਰ ਕੈ ਚਰਨ ਲਗਾਵੈ ਡੀਠਾ।੫੨।
ਕਰੁਣਾ ਮੁਦਿਤਾ ਮੈਤ੍ਰੀ ਏਹ। ਇਨ ਸੋਂ ਕਰੇ ਨਿਰੰਤਰ ਨੇਹੁ।
ਨਿਮਤ ਸੁਭਾਵ ਨ ਕਬਹੂੰ ਤਿਆਗੈ। ਦੁਰਜਨ ਦੇਖ ਦੂਰ ਤੇ ਭਾਗੈ।੫੩।
ਦੁਰਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤਿ ਸੁਖ ਨਾਹੀ। ਕਰ ਬਿਚਾਰ ਦੇਖਹੁ ਮਨ ਮਾਂਹੀ।
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਲੋਭ ਮਦ ਮਾਨ। ਇਨ ਕੋ ਥੋਰੇ ਕਰੇ ਸਯਾਨ।੫੪।
ਬਿਨੈ ਬਿਬੇਕ ਧਰਮ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਾਖੈ। ਮਿਥਯਾ ਬਚਨ ਨ ਕਹਬੂੰ ਭਾਖੈ।੫੫।

ਦੋਹਰਾ

ਲਰਕਨ ਸਿਉਂ ਮਿਤ੍ਰਾਇਗੀ, ਯੁਵਤਿਨ ਸਿਉਂ ਬਹੁ ਬਾਤ।
ਦੁਰਜਨ ਕੀ ਸੰਗਤ ਕੀਏ, ਕਹੋ ਕਹਾਂ ਕੁਸਲਾਤ।੫੬।
ਗੁਰ ਸਰਧਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਭਗਤਿ ਕਮਾਵੈ। ਵਹੀ ਖਾਲਸਾ ਸਦ ਗਤਿ ਪਾਵੈ।
ਧਨ ਕੀਰਤਿ ਸੁਖ ਰਾਜ ਵਡਾਈ। ਯੁਵਤੀ ਸੁਤ[2] ਵਿਦਯਾ ਬਹੁ ਭਾਈ।੫੭।
ਏ ਸਬ ਦਾਤ ਗੁਰੂ ਕੀ ਜਾਨੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਨਹਿ ਅਭਿਮਾਨਹਿ ਠਾਨੈ।
ਮੈਂ ਮੇਰਾ ਇਹ ਕਬਹੂੰ ਨ ਕਹੈ। ਸਦਾ ਅਧੀਨ ਗੁਰੂ ਕੇ ਰਹੈ।੫੮।
ਜੋ ਅਸਮਰਥ ਹੋਇ ਹੈ ਭਾਈ। ਕਾਨ ਮੂੰਦ ਕਹੂੰ ਜਾਇ ਪਲਾਈ।੫੯।
ਗੁਰ ਕੀ ਨਿੰਦਾ ਸੁਨੈ ਜਿ ਕਾਨ। ਮਹਾਂ ਦੋਖ ਤਿਨ ਬੇਦ ਬਖਾਨ।
ਜਗਤ ਮਾਹਿ ਪੰਥ ਹੈਂ ਜੇਤੇ। ਕਬਹੀ ਨਿੰਦਹਿ ਨਾਹੀ ਤੇਤੇ।੬੦।
ਸਬੈ ਪੰਥ ਹੈਂ ਹਰਿ ਕੋ ਧਾਮ। ਜਿਮ ਬਸ ਲੇਹਿ ਹੈਂ ਹਰਿ ਕੋ ਨਾਮ।
ਨਿੰਦਾ ਚੁਗਲੀ ਔਰ ਅਸੂਯਾ[3]। ਦੀਰਘ ਕਲਹ ਭਾਉ ਜੋ ਦੂਆ।੬੧।

---

੧. ਸਿੱਧਾ ਸਾਦਾ। ੨. ਇਸਤਰੀ ਪੁੱਤ੍ਰ। ੩. ਈਰਖਾ।

ਇਨ ਕੋ ਮਨ ਤੇ ਦੂਰੀ ਕਰੈ। ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਖ ਨਹਿ ਮਨ ਤੇ ਧਰੈ।
ਮੋਹਰ ਤੁਰਕ ਪ੍ਰਸਾਦਹਿ ਪਾਵੈ। ਕਰਦ ਭੇਟ ਬਿਨ ਕਬਹੂੰ ਨ ਖਾਵੈ।੬੨।
ਜੋ ਕਤਹੂੰ ਪ੍ਰਸਾਦਹਿ ਪਾਵੈ। ਕਰਦ ਭੇਟ ਬਿਨ ਕਬਹੂੰ ਨ ਖਾਵੈ।
ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਾ ਬਾਟਾਂ ਕਰਈ। ਸਮ ਵਰਤਾਰਾ ਸਬ ਕਰ ਧਰਈ।੬੩।
ਘਾਟ ਬਾਢ ਕਤਹੂੰ ਨਹਿ ਦੇਵਹਿ। ਰਹਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੋ ਲੇਵਹਿ।
ਬਾਢੀ ਲੇਕਰ ਨਸਾਯ ਨ ਕਰੀਏ। ਝੂਠੀ ਸਾਖਾ[1] ਕਬਹੂੰ ਨ ਭਰੀਏ।੬੪।

ਦੋਹਰਾ

ਜੋ ਪ੍ਰਸਾਦ ਛਕਨੇ ਲਗੋ, ਹਾਥ ਸੁਚੇਤ ਕਰੇਇ।
ਏਕਾਕੀ ਵਹ ਖਾਇ ਨਹਿ, ਅਵਰਨ ਕੋ ਭੀ ਦੇਇ।੬੫।
ਬਹੁ ਸਿੰਘਨ ਮਿਲ ਭੋਜਨ ਕੀਜੈ। ਐਸੋ ਹੀ ਸੁਠ ਜਗ ਜਸ ਲੀਜੈ।
ਜਬ ਜਬ ਰਵਨੇ[2] ਸਿੰਘ ਫਿਰੇਹੀ। ਜਲ ਭਰ ਹਾਥ ਕਮੰਡਲ ਲੇਈ।੬੬।
ਪੁਨ ਜਲ ਮਿਦ ਸੋ ਮਾਰਜਨ ਕਰੇਈ[3]। ਤਬ ਹੀ ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਦੇਹ ਧਰੇਈ।
ਪ੍ਰਾਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਜਤਨ ਸੋ ਸਾਧੇ। ਕੰਘਾ ਕਰਦ ਦਸਤਾਰਹਿ ਬਾਂਧੇ।੬੭।
ਚਾਰ ਘੜੀ ਜਬ ਦਿਵਸ ਰਹਾਈ। ਪੰਚ ਇਸਨਾਨਾ ਪੁਨਹ ਕਰਾਈ।
ਕੰਘਾ ਕਰਦ ਦਸਤਾਰ ਸਜਾਵੈ। ਇਹੀ ਰਹਤ ਸਿੰਘਨ ਸੋ ਭਾਵੈ।੬੮।
ਏਕ ਪਾਖ ਬੀਤੇ ਹੈ ਜਬਹੀ। ਦਧੀ ਸੋਂ ਕੇਸ ਨ੍ਹਵਾਵੈ ਤਬਹੀ।
ਕੇਸਨ ਧੂਪ ਦੇਇ ਸੁਚ ਪਾਵਨ। ਹੈ ਇਹ ਗੁਰੂ ਕੀ ਮੋਹਰ ਸੁਹਾਵਨ।੬੯
ਬੀਸ ਦਿਨ ਗਏ ਬਸਨ ਧੁਲਾਵੈ। ਭੂਖ ਲਗੇ ਤਬ ਭੋਜਨ ਖਾਵੈ।
ਯਾ ਸਿਛਾ ਹੈ ਗੁਰ ਨੇ ਬਰਨੀ। ਸ਼ਸਤ੍ਰ ਬਿਨਾ ਅਰਦਾਸ ਨ ਕਰਨੀ।੭੦
ਰਹਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੋਈ। ਕਰ ਉਪਾਇ ਧਨ ਖਾਟੈ ਸੋਈ।
ਤਾਂਹੀ ਕਰ ਘਰ ਕੋ ਨਿਰਬਹੈ। ਪੂਜਾ ਭੂਲ ਨ ਕਬਹੂੰ ਗਹੈ।੭੧।
ਧਰਮਸਾਲ ਕੀ ਝਾਂਕ ਨ ਕਰਨੀ। ਮਹਾਂ ਦੋਖ ਹੈ ਗੁਰ ਨੇ ਬਰਨੀ।
ਜੇ ਕੋ ਸਿੰਘ ਪੂਜਾਰੀ ਅਹੈ। ਸੋ ਭੀ ਪੂਜਾ ਬਹੁਤ ਨ ਗਹੈ।੭੨।
ਤਨ ਨਿਰਬਾਹ ਮਾਤ੍ਰ ਸੋ ਲੇਵੈ। ਅਧਿਕ ਹੋਇ ਤਉ ਜਹਿੰ ਤਹਿੰ ਦੇਵੈ।
ਬਹੁਤੀ ਹੋਇ ਤ ਦੇਗ ਕਰਾਵੈ। ਨਾਤਰ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪਰ ਲਾਵੈ।੭੩।
ਅਥਵਾ ਸਦਾ ਬ੍ਰਤ ਕੋ ਦੇਈ। ਸੁਤ ਯੁਵਤੀ[4] ਹਿਤ ਕਦੇ ਨ ਲੇਈ।
ਜੇ ਪੂਜਾ ਕੋ ਆਪੇ ਖਾਈ। ਧਰਮ ਅਰਥ ਜੜ ਦੇਵਹਿੰ ਨਾਹੀ।੭੪।
ਤਿਨਹਿ ਕਲੇਸ਼ ਹੋਇੰਗੇ ਜੇਈ। ਤਾਂ ਦੁਖ ਕੋ ਜਾਨੈਗੇ ਤੇਈ।
ਜੇ ਕੁਰਹਿਤੀਏ ਜਗ ਦਰਸਾਵਤ। ਪਾਹੁਲ ਪੀਇ ਕੁਕਰਮ ਕਮਾਵਤ।
ਤਿਨ ਸੋਂ ਬਰਤਨ ਨਾਹਿ ਮਿਲਾਵੈ। ਰਹੈ ਅਲਗ ਪਰਮ ਸੁਖ ਪਾਵੈ।੭੫।

ਦੋਹਰਾ

ਬਹੁਤ ਭਾਂਤ ਕਾ ਖਾਲਸਾ, ਕਹਿੰ ਲਗ ਕਰਉਂ ਬਖਾਨ।
ਰਹਤਵਾਨ ਸੁਭ ਸਿੰਘ ਜੋ, ਤਿਨ ਸੋ ਲੇਇ ਪਛਾਨ।੭੬।

---

੧. ਗਵਾਹੀ। ੨. ਜੰਗਲ ਪਾਣੀ। ੩ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਾਂਜੇ। ੪. ਪੁੱਤ੍ਰ ਇਸਤ੍ਰੀ।

ਚੌਪਈ

ਜਹਿ ਦੀਵਾਨ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਭਾਰੀ। ਰਹਤਵੰਤ ਜਹ ਸਿੰਘ ਹਜ਼ਾਰੀ।
ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਦਲ ਜਹਾਂ ਫਿਰਾਹੀ। ਰਹਤਵੰਤ ਜਹ ਸਿੰਘ ਸਬਾਹੀ।੭੭।
ਪਾਂਚ ਬਰਖ ਲੌਂ ਤਹਾਂ ਰਹੀਜੈ। ਸਿੰਘਨ ਸੇਵਿ ਭਲੀ ਬਿਧਿ ਕੀਜੈ।
ਮਨ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਰਾਖਹਿ ਭਗਤਿ ਕਮਾਵੈ। ਪੂਰਨ ਰਹਤ ਤਹਾਂ ਤੇ ਪਾਵੈ।੭੮।
ਜਬ ਪਹਿਲੇ ਸਬ ਸ੍ਰਿਸਟਿ ਉਪਾਈ। ਤਬ ਹੀ ਮਾਨੁਖ ਦੇਹਿ ਬਨਾਈ।
ਤਨ ਇਸ ਕੇ ਸਿਰ ਕੇਸ ਜੁ ਦੀਨੋ। ਸੋ ਇਹ ਤਨ ਸਿੰਗਾਰਹਿ ਕੀਨੋ।੭੯।
ਦਾੜ੍ਹਾ ਮੁਛ ਸਿਰ ਕੇਸ ਬਨਾਈ। ਹੈ ਇਹ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਜਿਹ ਪ੍ਰਭੂ ਰਜ਼ਾਈ।
ਮੇਟ ਰਜ਼ਾਇ ਜੁ ਸੀਸ ਮੁੰਡਾਵੈ। ਕਹੁ ਤੇ ਜਗ ਕੈਸੇ ਹਰਿ ਪਾਵੈ।੮੦।
ਪਾਂਖਹੁ ਬਿਨ ਬਿਹੰਗ ਜਿਮ ਹੋਹੀ। ਉਰਬ ਬਿਨਾ ਭੇਡ ਜਿਮ ਕੋਈ।
ਬਸਨ ਬਿਨਾਂ ਨਾਰੀ ਹੈ ਜੈਸੇ। ਕੇਸਨ ਬਿਨ ਹੋਇ ਨਰ ਤੈਸੇ।੮੧।
ਕੇਸਨ ਨਰ ਧਾਰੇ ਹੈ ਜਬਹੀ। ਪੂਰਨ ਰੂਪ ਹੋਇ ਹੈ ਤਬ ਹੀ।
ਕੇਸ ਏਕ ਪੁਨ ਰਹਤ ਜੁ ਪਾਈ। ਤਾਂ ਕੀ ਮਹਿਮਾ ਕਹੀ ਨਾ ਜਾਈ।੮੨।
ਬੇਦ ਰਹਤ ਜਿਮ ਦਿਜ ਨ ਸੁਹਾਵਤ। ਸੀਲ ਰਹਤ ਕੁਲ ਨਾਰਿ ਨਾ ਭਾਵਤ।
ਬੇਗ ਰਹਤ ਜਿਮ ਬਾਜ਼ੀ ਹੀਨ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਇਹ ਕੇਸ ਮਲੀਨ।੮੩।
ਜਿਉਂ ਕਾਹੂ ਲੇ ਗਧਾ ਨੁਵਾਇਓ। ਫੂਲਮਾਲ ਤਿਹ ਮੂੰਡ ਧਰਾਇਓ।
ਤਿਹ ਕਰ ਤਾਂ ਕੀ ਸ਼ੋਭਾ ਨਾਹੀ। ਹਾਸੀ ਜੋਗ ਹੋਇ ਜਗ ਮਾਹੀ।੮੪।
ਤਿਮ ਕੁਰਹਿਤੀਏ ਕੇਸ ਰਖਾਏ। ਕਹਹੁ ਸੋ ਕੈਸੇ ਸ਼ੋਭਾ ਪਾਏ।
ਰਹਤ ਸੁ ਕੇਸਨ ਕੋ ਅਤਿ ਭੂਖਨ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਕੇਸ ਭੀ ਦੂਖਨ।੮੫।
ਰਹਤਵਾਨ ਜਗ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੋਈ। ਗੁਰ ਕੇ ਲੋਕ ਬਸੈਂਗੇ ਤੇਈ।
ਰਹਣੀ ਰਹੈ ਸੋਈ ਸਿਖ ਮੇਰਾ। ਵਹ ਠਾਕੁਰੁ ਮੈਂ ਉਸ ਕਾ ਚੇਰਾ।੮੬।
ਰਹਤ ਰਹਤ ਰਹਿ ਜਾਇ ਬਿਕਾਰਾ। ਰਹਤ ਧਰਮ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਸਾਰਾ।
ਰਹਤ ਬਿਨ ਸਦਗਤਿ ਨਹਿ ਹੋਈ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਭਲ ਕਹੈ ਨ ਕੋਈ।੮੭।
ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਸਿੰਘ ਕਹਾਵੈ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਦਰ ਚੋਟਾ ਖਾਵੈ।
ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਜਗ ਮੋ ਭਰਮਾਈ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਨਰ ਨਰਕੇ ਜਾਈ।੮੮।
ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਤਨਖਾਹੀ ਜਾਨੋ। ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਜੜ੍ਹ ਭੂਤ ਬਖਾਨੋ।
ਰਹਤ ਬਿਨਾ ਸੁਖ ਕਬਹੂ ਨ ਲਹੈ। ਤਾਂ ਤੇ ਰਹਤ ਸੁ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਗਹੈ।੮੯।

ਲੰਗਰ-ਬਿਧਿ

ਸੋਰਠਾ

ਰਹਤ ਧਰਮ ਜੋ ਸਾਰ, ਨੰਦ ਲਾਲ! ਤੁਮ ਸੋ ਕਹਾ।
ਲੰਗਰ ਕਉ ਪਰਕਾਰ, ਤੁਮ ਆਗੇ ਬਰਨਨ ਕਰੋਂ।੯੦।
ਅਸ ਲੰਗਰ ਬਿਧਿ ਸੁਨੀਓ ਭਾਈ। ਨੰਦ ਲਾਲ! ਤੋਹਿ ਕਹੋਂ ਸੁਨਾਈ।

ਪਹਲੇ ਅਵਨੀ[1] ਸੋਧਨ ਕੀਜੈ। ਮਲ ਅਸਥੀ ਲੌ ਦੂਰ ਸੁਟੀਜੈ।੯੧।
ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਚੌਕਾ ਤਹ ਦੇਈ। ਚਹੁੰ ਓਰ ਆਵਰਤ[2] ਕਰੇਈ।
ਜਲ ਭਰ ਗਾਗਰ ਤਹਾਂ ਧਰਾਵੈ। ਅਥਵਾ ਨਵਤਨ ਕੁੰਭ ਮੰਗਾਵੈ।੯੨।
ਸਭ ਭਾਂਜਨ ਕੋ ਮਾਰਜਨ ਕਰੈ। ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਲੈ ਲੰਗਰ ਧਰੈ।
ਸੂਕੀ ਪਾਵਨ ਲੱਕਰੀ ਦੇਈ। ਚਖਮਖ ਕਾਢਿ ਅਗਨਿ ਸਚੁ ਲੇਈ।੯੩।
ਜੂਤਾ ਬੌਕਾ ਮਸ਼ਕ ਬਿੜਾਲ। ਕੁੱਤਾ ਮੁਸਲਾ ਕਾਕ ਚੰਡਾਲ।
ਗੰਦੀ ਮੰਦੀ ਵਸਤੁ ਜੋ ਆਵਤ। ਕੀਜੈ ਦੂਰ ਜਤਨ ਕਰ ਤਾਵਤ।੯੪।
ਘੀਉ ਸਹਤ ਪੁਨ ਰਸਤ ਲਿਆਵੈ। ਭਿੰਡਾ ਕੱਦੂ ਸਲਗਮ ਪਾਵੈ।
ਮੂੰਗੀ ਮੋਠ ਜਾਤ ਹੈ ਜੇਤੀ। ਉੜਦੀ ਬੜੀ[3] ਲਯਾਵਹਿ ਤੇਤੀ।੯੫।
ਪਾਲਕ ਆਦਿ ਸਾਗ ਜੁ ਅਹੈ। ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਲੰਗਰ ਮੈਂ ਗਹੈ।
ਮੀਠਾ ਮਿਰਚਾਂ ਹਰਦੀ ਭਾਵਤ। ਅਵਰਤ ਲੋਨ ਲੇ ਧਰੇ ਸੁਹਾਵਤ।੯੬।
ਦਧਿ[4] ਪੈ ਚਾਵਲ ਸਕਲ ਅਚਾਰ। ਸਰਬ ਵਸਤੂ ਧਰ ਰਾਖੈ ਤਯਾਰ।
ਮਣ ਭਰ ਰਸਦ ਜੇ ਲੰਗਰ ਜਾਨੈ। ਸਵਾ ਦੁਇ ਸੇਰ ਘ੍ਰਿਤ ਤਿਹ ਆਨੈ।੯੭।
ਜ਼ਾਦਾ ਹੋਇ ਸੁ ਬਹੁਤੁ ਸੁ ਨੀਕੋ। ਸੁੱਖ ਹੋਤ ਧਿਆਨ ਕੇ ਜੀ ਕੋ।
ਨਤੁਰ ਸ਼ਕਤਿ ਜਿਤੀ ਜੋ ਕਰੇ। ਮਨ ਮੈ ਕਛੂ ਨ ਚਿੰਤਾ ਧਰੇ।੯੮।
ਯਹ ਗੁਰ ਕੀ ਹੈ ਦੇਗ ਸੁਹਾਈ। ਪ੍ਰੇਮ ਸਮੇਤ ਜੁ ਕਰੈ ਸਵਾਈ।
ਰਹਤਵੰਤ ਜੋ ਸਿੰਘ ਸਯਾਨੇ। ਭੋਜਨ ਕੀ ਸਬਹੀ ਬਿਧਿ ਜਾਨੇ।੯੯।
ਦਯਾਵੰਤ ਜਿਨ ਬਿਧੀ ਸਨੋਖੀ[5]। ਲੰਗਰ ਕੀ ਬਿਧਿ ਜਾਨੈ ਚੋਖੀ।
ਰਾਗ ਦ੍ਵੈਖ ਨ ਮਨ ਮੋ ਕਰਈ। ਸਮ ਵਰਤਾਰਾ ਸਭ ਕਰ ਭਰਈ।੧੦੦।
ਪਰਮ ਸੁਸ਼ੀਲ ਧੀਰ ਮਨ ਜਿਨ ਕੋ। ਭੋਜਨ ਲੋਭ ਨ ਮਨ ਮੋ ਤਿਨ ਕੋ।
ਸੁਤ ਕਲਤ੍ਰ ਹਿਤ ਲੋਭ ਨ ਧਰੈ। ਪ੍ਰਾਤ ਇਸਨਾਨ ਸਦਾ ਉਠ ਕਰੈ।੧੦੧।
ਉਤਮ ਕੁਲ ਜਿਨ ਜਨਮਹਿ ਪਾਯੋ। ਮਦਰਾ ਮਾਸ ਨ ਕਬਹੂੰ ਖਾਯੋ।
ਤਿਨਹੀ ਤੇ ਸੁਚਿ ਦੇਗ ਕਰਾਵੈ। ਅਵਰਿ ਨ ਕੋਊ ਵੜਨੋ ਪਾਵੈ।੧੦੨।
ਨਾਈ ਝੀਵਰ ਸਿਰ ਜੁ ਮੁੰਡਾਵਤ। ਕੋਰੀ ਕੁਨਬੀ ਗੌਂਡ ਕਹਾਵਤ।
ਅਵਰ ਜੁ ਨੀਚ ਜਾਤਿ ਹੈ ਕੇਈ। ਤਿਨ ਕੋ ਦੇਗ ਨ ਕਰਨੇ ਦੇਈ।੧੦੩।
ਅਥਵਾ ਬਿਪ੍ਰ ਬਰਣ ਹੈ ਕੋਈ। ਖਟ ਕਰਮੀ ਕੁਲਵੰਤਾ ਜੋਈ।
ਭਾਂਗ ਤਮਾਕੂ ਨਿਕਟ ਨ ਜਾਵੈ। ਤਿਨ ਤੇ ਭੀ ਸੁਚਿ ਦੇਗ ਕਰਾਵੈ।੧੦੪।
ਬਕਰਾ ਝਟਕਾ ਬੀਚ ਨ ਕਰੇ। ਅਵਰ ਮਾਸ ਨਹਿ ਲੰਗਰ ਧਰੇ ।
ਜੋ ਸਨ ਹੋਇ ਤ ਦੂਰ ਕਰਾਵੈ। ਨਿਜ ਬਰਤਾਰਾ ਤਹਾਂ ਲੈ ਜਾਵੈ।੧੦੫।
ਦੇਗ ਅਸਨ ਕੇ ਹੈਂ ਸਭ ਭਾਗੀ। ਬ੍ਰਾਹਮਨ ਖਤ੍ਰੀ ਸਭ ਅਨੁਰਾਗੀ।
ਤਾਂ ਤੇ ਯਾ ਸਿਛਾ ਸੁਨ ਲੀਜੈ। ਦੇਗ ਮਾਹਿ ਨਹਿ ਮਾਸ ਅਨੀਜੈ।੧੦੬।
ਰਹਿਤਵਾਨ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜੋਈ। ਲੋਭਿ ਛੋਡਿ ਜਾਨਹੁ ਨਹਿ ਹੋਈ।
ਗੁਰੂ ਕਾ ਰੂਪ ਸਬਨ ਮੈਂ ਦੇਖੈ। ਮਦਰਾ ਮਾਸ ਨ ਖਾਇ ਬਿਸੇਖੈ।੧੦੭।

---

੧. ਧਰਤੀ। ੨. ਵੱਟ, ਕਾਰ। ੩. ਮਾਂਹ ਦੀ ਵੜੀ। ੪. ਦਹੀਂ। ੫. ਸੁਨੱਖੀ ਸੋਹਣੀ।

ਉਤਮ ਕੁਲ ਜਹਿੰ ਜਨਮਹਿ ਪਾਇਓ। ਸੋ ਵਰਤਾਊ ਦੇਗ ਕਰਾਇਓ।
ਦੇਗ ਤਯਾਰ ਹੋਇ ਹੈਂ ਜਬਹੀ। ਕਰ ਅਰਦਾਸ ਭੇਟ ਕਰ ਤਬਹੀ।੧੦੮।

ਦੋਹਰਾ

ਪ੍ਰਿਥਮ ਗੁਰੋਂ ਕੇ ਭੋਗ ਹਿਤ, ਭਾਂਜਨ ਸੁਧ ਮੰਗਾਇ।
ਜੋ ਜੋ ਲੰਗਰ ਕੀਨ ਹੈ, ਸੋ ਸਭ ਤਹਾਂ ਧਰਾਇ।੧੦੯।

ਚੌਪਈ

ਤਿਹ ਕਰ ਗੁਰ ਕੋ ਭੋਗ ਲਗਾਵੈ। ਗੁਰ ਕੋ ਰੂਪ ਰਿਦ ਮਾਹਿ ਧਰਾਵੈ।
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਮੋ ਭੇਦ ਨ ਕਾਈ। ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਇ ਤੌ ਨਿਕਟਿ ਧਰਾਈ।੧੧੦।
ਤਾਂ ਪਾਛੇ ਖਾਲਸੇ ਬੁਲਾਵੈ। ਲੰਗਰ ਨਿਕਟੇ ਪਾਂਤਿ ਬਨਾਵੈ।
ਸਮ ਬਰਤਾਰਾ ਸਭ ਕੋ ਦੇਈ। ਦੂਜਾ ਭਾਵ ਨ ਮਨ ਮੈਂ ਲੇਈ।੧੧੧।
ਪੰਗਤ ਮਾ਼ਹਿ ਭੇਦ ਜੋ ਕਰਹੈ। ਮਹਾਂ ਦੋਖ ਤਿਨ ਬੇਦ ਉਚਰਹੈ।
ਤਾਂ ਤੇ ਸਮ ਬਰਤਾਰਾ ਦੇਵੈ। ਛੋਟਾ ਵਡਾ ਜਹਾਂ ਲਗ ਜੇਵੈ।੧੧੨।
ਸੁਧ ਭੂਮਿ ਵਹ ਭੋਜਨ ਪਾਵੈ। ਖਟੀਆ ਪਰ ਬਹਿ ਕਬੀ ਨ ਖਾਵੈ।
ਜੋ ਸੂਦ੍ਰ ਅੰਤਰ ਜਗ ਮਾਹੀ। ਤੇ ਖਟੀਆ ਪਰ ਭੋਜਨ ਖਾਂਹੀ।੧੧੩।
ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਨਹਿ ਅਸ ਅਚਾਰਾ। ਸਚ ਅਸਚ ਤੇ ਲਹੇ ਬਿਚਾਰਾ।
ਜਾਚਕ ਨਰ ਨਾਰੀ ਜੇ ਕੋਈ। ਵਰਤਤ ਦੇਗ ਆਇ ਹੈਂ ਜੋਈ।੧੧੪।
ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਕੁਛ ਅੰਨ ਦਿਵਾਵੈ। ਖਾਲੀ ਜਾਨਿ ਨ ਕੋਊ ਪਾਵੈ।
ਐਸੀ ਬਿਧਿ ਜੋ ਦੇਗ ਕਰਾਵਤ। ਦਰਸਨ ਜੱਗ ਕੇਤੇ ਫਲ ਪਾਵਤ।੧੧੫।
ਨੰਦ ਲਾਲ! ਤੁਮ ਸੁਨ ਹੋ ਭਾਈ। ਦੇਗ-ਰੀਤਿ ਮੈਂ ਕਛੂ ਸੁਨਾਈ।
ਇਸਹੀ ਕੋ ਤੁਮ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰ ਗਹੋ। ਰਹਤ ਅਨੰਤ ਕਹਾਂ ਲੌ ਕਹੋ।੧੧੬।
ਰਾਵ ਰੰਕ ਸਿੰਘ ਜੋ ਕੋਈ। ਥੋਕ ਬਹੁਤ ਜਬ ਕਰੋ ਰਸੋਈ।
ਏਕ ਰੀਤਿ ਸੋ ਸਦਾ ਕਰਾਵੈ। ਸਿੰਘ ਸੋਈ ਮਤਿ ਉਜਲ ਪਾਵੈ।੧੧੭।

ਸੋਰਠਾ

ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੁਨ ਆਪ, ਲੰਗਰ ਕੀ ਬਿਧਿ ਕਹੀ ਹਮ
ਹੋਵੇ ਬਡ ਪ੍ਰਤਾਪ; ਜੁ ਇਹ ਬਿਧਿ ਸੋਂ ਕਰਾਵਤੇ।੧੧੮।

ਚੌਪਈ

ਲੰਗਰ ਕੀ ਬਿਧਿ ਜੋ ਸਮਝਾਈ। ਕੜਾਹ ਕਰਤ ਤਬ ਬੋਲੈ ਨਾਹੀ।
ਜਪੁ ਅਰ ਜਾਪੁ ਪਠਤ ਹੀ ਬਾਂਟੇ। ਕੜ੍ਹਾਹ ਕਰਨ ਕੋ ਐਸੇ ਠਾਟੇ।੧੧੯।
ਮੀਠਾ ਘੀ ਕਨਕ ਜੋ ਮੈਦਾ। ਕਰੋ ਬਰੋਬਰ ਤੀਨੋ ਪੈਦਾ।੧੨੦।

ਦੋਹਰਾ

ਸੁੰਦਰ ਰਹਤ ਜੋ ਕਹੀ ਹਮ, ਯਹੀ ਰਹਤ ਸੁਨ ਜਾਨ।
ਇਸ ਤੇ ਜੋ ਬਿਪਰੀਤ ਹੈ, ਤਾਂਹਿੰ ਕੁਰਹਿਤ ਪਛਾਨਿ।੧੨੧।
ਐਸੇ ਗੁਰ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ, ਕਹੀ ਬਾਤ ਸਮਝਾਇ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਸੁਨਿ ਬੇਗ ਸਿਉਂ, ਬਹੁਰ ਬਹੁਰ ਸਿਰ ਨਾਇ।੧੨੨।

ਅਤਿ ਪਾਵਨ ਸੁਨ ਰਹਤ ਜੁ ਅਹੀ। ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਸਬ ਹਿਤ ਯੌ ਕਹੀ।
ਨੰਦ ਲਾਲ ਮਨ ਆਨੰਦ ਭਇਓ। ਸੰਸਾ ਸਗਲ ਦੂਰ ਹੁਇ ਗਯੋਂ।੧੨੩।

ਆਪ ਬੀਤੀ

ਏਕ ਕਤੂਹਲ ਔਰ ਜੋ ਬਰਨਉਂ ਸੁਭ ਸਿਰ ਨਾਇ।
ਸੁਨ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰਿ ਉਰਹਿ ਮੈਂ ਕਹਉਂ ਸਬਹਿ ਸਤ ਭਾਇ।੧੨੪।
ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਕੋ ਮੈਂ ਹੋਂ ਚੇਰੋ। ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਹੈ ਮੇਰੋ।
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਇਕ ਬੁੰਗਾ ਅਹੈ। ਨਾਮ ਮੋਰਾਲੀ ਵਾਲਾ ਕਹੈ।੧੨੫।
ਤਾਂ ਮੋ ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਪਾਲ[1]। ਬਸਤ ਭਏ ਸੁਖ ਸੋਂ ਬਹੁ ਕਾਲ।
ਹਮ ਭੀ ਤਹਿ ਹੀ ਕਾਲ ਬਿਤਾਯੋ। ਬਿਰਧ ਭਯੋ ਸਬ ਆਯੁ ਗਵਾਯੋ।੧੨੬।
ਪੁਨ ਹਮ ਪਟਨੇ ਮੋ ਚਲ ਆਏ। ਹਰਿਮੰਦਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ।
ਬੀਸ ਦਿਵਸ ਤਹਿੰ ਬਾਸਾ ਕੀਨੋ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਪ੍ਰਸਾਦ ਦੇਗ ਤੇ ਲੀਨੋ।੧੨੭।
ਆਗਿਆ ਲੈ ਅੱਗ੍ਰ ਜਬ ਚਲੇ। ਜਹ ਤਹ ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਏ ਭਲੇ।

ਦੋਹਰਾ

ਏਕ ਦਿਵਸ ਮਾਰਗ ਚਲਤ, ਥਕਤ ਭਯੋ ਮਨ ਸਾਥਿ।
ਕੰਬਲ ਤਹਾਂ ਬਿਛਾਇ ਕਰ, ਸੈਨ ਕੀਨ ਸੁਖ ਸਾਥਿ।੧੨੮।
ਕੰਬਲ ਪਰ ਜਬ ਸੈਨਹਿ ਕੀਨੋ। ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਮੁਹਿ ਸੁਪਨਾ ਦੀਨੋ।
ਸੁਪਨੇ ਮੋ ਨਿਜ ਰੂਪ ਦਿਖਾਯੋ। ਦੇਖਤ ਹੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਭਾਯੋ।੧੨੯।
ਅਤਿ ਬਿਸਾਲ ਭੁਜ ਬਦਨ ਸੁ ਸੁੰਦਰ। ਤੇਜ ਰਹਸ ਅਤਿ ਸੋਭਾ ਅੰਦਰ।
ਕਾਂਧੇ ਧਨੁਖ ਤੂਣ ਕਟਿ ਸੋਹੈ। ਅਤਿ ਅਨੂਪ ਛਬਿ ਸਭ ਮਨ ਮੋਹੈ।੧੩੦।
ਕਰ ਮੋ ਬਾਜ਼ ਪੀਠ ਪਰ ਢਾਲਾ। ਗੌਰ ਬਰਣ ਦਿਪ ਤੇਜ ਬਿਸਾਲਾ।
ਪੀਤ ਬਸਨ ਹਯ ਪਰ ਅਸਵਾਰਾ। ਨਿਜ ਤਨ ਸੋਂ ਕਰਹੈਂ ਉਜਯਾਰਾ।੧੩੧।
ਸਿਰ ਕਲਗੀ ਕਟਿ ਖੜਗ ਅਨੂਪਾ। ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਭੂਪਨ ਕੇ ਭੂਪਾ।
ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਤਨ ਸਭ ਮਨ ਭਾਵਤ। ਪਾਂਚ ਸਿੰਘ ਜਿਹ ਸਾਥ ਸੁਹਾਵਤ।੧੩੨।
ਅਸ ਸਰੂਪ ਸੁਪਨੇ ਦਿਖਰਾਯੋ। ਪੁਨ ਮੋਹਿ ਨਿਜ ਮੁਖ ਬਚਨ ਸੁਨਾਯੋ –
ਸੁਨਹੁ ਸਿੰਘ! ਇਕ ਬਚਨ ਹਮਾਰਾ। ਪ੍ਰਥਮੈ ਹਮ ਨੇ ਜਾਪੁ ਉਚਾਰਾ।੧੩੩।
ਪੁਨ ਅਕਾਲ ਉਸਤਤਿ ਜੋ ਕਹੀ। ਬੇਦ ਸਮਾਨ ਪਾਠ ਜੋ ਅਹੀ।
ਪੁਨ ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਬਨਵਾਯੋ। ਸੋਢਿ ਬੰਸ ਜਹ ਕਥਾ ਸੁਹਾਯੋ।੧੩੪।
ਪੁਨ ਦੋ ਚੰਡੀ ਚਰਿਤ੍ਰ ਬਨਾਏ। ਅੰਤਰ ਕੇ ਸਬ ਕਬਿ ਮਨ ਭਾਏ।
ਗਯਾਨ ਪ੍ਰਬੋਧ ਬੋਧ ਹਮ ਕਹਾ। ਜਸ ਪਾਠ ਕਰ ਹਰਿ ਪਦ ਲਹਾ।੧੩੫।
ਪੁਨ ਚੌਬੀਸ ਅਵਤਾਰ ਕਹਾਨੀ। ਬਰਨਨ ਕਰਾ ਸਮਝੀ ਸਬ ਗਯਾਨੀ।
ਦਤਾਤ੍ਰੇਯ ਕੇ ਗੁਰੂ ਸੁਨਾਏ। ਪੁਨ ਬਚਿਤ੍ਰ ਬਖਯਾਨ ਬਨਾਏ।੧੩੬।

---

੧. ਸ: ਜੱਸਾ ਸਿੰਘ (ਕਲਾਲ), ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ (੧੭੧੮–੧੭੮੩ ਈ:)

ਤਿਨ ਕੋ ਭੀ ਇਕ ਗ੍ਰੰਥ ਬਖਾਨਾ। ਪੜ੍ਹੈ ਮੂੜ੍ਹ ਸੋ ਹੋਇ ਸਯਾਨਾ।
ਸ਼ਬਦ ਹਜ਼ਾਰੇ ਕੇ ਸੁਖਦਾਈ। ਸਬੈ ਨ੍ਰਿਪਨ ਕੀ ਕਥਾ ਸੁਨਾਈ।੧੩੭।
ਸੋ ਮੈਂ ਹਿਤ ਕਰ ਬਰਨ ਸਵਾਰੀ। ਪੁਨ ਕਹ ਰਹਤ ਨ ਕਹੂੰ ਉਚਾਰੀ।
ਚਾਰੁ ਚਾਰ ਸੈ ਚਰਿਤ ਬਨਾਏ। ਜਹਾਂ ਯੁਵਤਿਨ ਕੇ ਛਲ ਦਿਖਰਾਏ।੧੩੮।
ਛੰਦ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਹੈ ਹਮ ਜੇਤੈ। ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਹਿ ਬਰਨੇ ਹਮ ਤੇਤੈ।
ਫੁਨ ਖਾਲਸੇ ਕੀ ਰਹਤ ਬਖਾਨੀ। ਰਹਤ ਬਿਨਾਂ ਹੋਇ ਹੈ ਅਗਿਆਨੀ।੧੩੯।
ਰਹਤ ਕ੍ਰਿਆ ਸਿੰਘਨ ਕੋ ਸਾਰਾ। ਗ੍ਰੰਥ ਮਾਹਿ ਨਹਿ ਕਹੂੰ ਉਚਾਰਾ।
ਤਾਂ ਤੇ ਮਮ ਆਗਯਾ ਉਰ ਧਰੋ। ਰਹਤ ਉਚਾਰਨ ਤੁਮਹੀ ਕਰੋ।੧੪੦।
ਇਮ ਕਹਿ ਬਚਨ ਗੁਰੂ ਜਬ ਰਹਿਓ। ਪੁਨ ਇਕ ਬਚਨ ਹਮੋ ਭੀ ਕਹਿਓ।
ਦੀਨ ਦਯਾਲ ਸੁਨਹੁ ਮਮ ਸੁਆਮੀ। ਆਪ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਤੁਮ ਅੰਤਰਜਾਮੀ।੧੪੧।
ਮੈਂ ਹੂੰ ਅਤਿ ਮੂਰਖ ਅਗਯਾਨਾ। ਰਹਤ ਧਰਮ ਕਿਮ ਕਰਉਂ ਬਖਾਨਾ?
ਅੱਖਰ ਏਕ ਨ ਆਵਤ ਮੋਰੇ। ਸਤ ਕਹੋਂ ਲਿਖ ਕਾਗਦ ਕੋਰੇ।੧੪੨।
ਐਸੀ ਗਿਰਾ ਸੁਨੀ ਜਬ ਸੋਰੀ। ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਤਬ ਕਹਾ ਬਹੋਰੀ।੧੪੩।

ਦੋਹਰਾ

ਤਵ ਰਸਨਾ ਪਰ ਬੈਠ ਕਰਿ ਮੈ ਹੂੰ ਕਰੋ ਬਖਯਾਨ।
ਪੁਨ ਭਲ ਉਦਮ ਕਰੋ ਤੁਮ, ਅੱਖਰ ਲਿਖਮ ਪ੍ਰਮਾਨ।੧੪੪।
ਐਸੇ ਕਹਿ ਤਬ ਚਲੇ ਗੁਰ ਮਮ ਨੇਤ੍ਰ ਖੁਲਾਨ।
ਨਹਿ ਤਹਿ ਗੁਰ ਨ ਤੁਰੰਗ ਵਰ, ਨਹਿ ਤਹਿ ਸਿੰਘ ਸੁਜਾਨ।੧੪੫।
ਅਤਿ ਅਚਰਜ ਭਇਓ ਮਨ ਮੇਰੇ। ਉਠ ਕਰ ਚਾਰਹੁ ਪਾਸੇ ਹੇਰੇ।੧੪੬।

ਇਤਿ ਦੇਸਾ ਸਿੰਘ ਕ੍ਰਿਤ ਰਹਿਤਨਾਮਾ।